



לעילוי נשמה  
הרב הפ"ץ בן אסתר זצ"ל

פרשת אחרי מות – קדושים  
פרקי אבות פרק ג'

חידושי תורה ושאלות על **פרשת השבוע** וענינה דיומא מ - א' ועד ת' מהחומש מפרשים מדרשים וכד' התשובות מסודרות לפי סדר **א-ב**

**בפרשת אחרי מות 80 פסוקים = הכהן . בפרשת קדושים 64 פסוקים = דין .**

בפרשת אחרי מות 28 מצוות, מתוכן 2 מצוות עשה ו-26 מצוות לא תעשה .

בפרשת קדושים 51 מצוות, מתוכן 13 מצוות עשה ו-38 מצוות לא תעשה . (ספר החינוך)

**וְשִׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֵי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתְכֶם הַיּוֹם וְחִי בְהֵם אֲנִי יְ-הוָה. (יח ה)**

חי' שמות לנשמה – נפש, נשמה, רוח, יחידה, חיה . ר"ת בגימטריא עולה **שיח = 318**

וכן אותיות של תיבות שניות של חמישה חומשי תורה : בְּרֵאשִׁית בְּרָא (בראשית א א) , וַיִּקְרָא אֶל (ויקרא א א) , וְאֵלֶּה שְׁמוֹת (שמות א א) , וידבר י-הוה (במדבר א א) . אלה הדברים (דברים א א) בגימטריא **שחי** . זהו שכתוב : **אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתְכֶם הַיּוֹם וְחִי בְהֵם. (רבינו יהודה החסיד)**

**כַּתָּנָה בַד קִדְשׁ יִלְבַּשׁ וּמְכַנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבִאֲבֵנֵי בַד יִחָזַר וּבִמְצִנְנֵת בַד יִצְנַף (טז ד) פרש"י - מגיד שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים**

שהוא משמש בהם בחוץ שיש בהם זהב לפי שאין קטיגור נעשה סניגור אלא בד' ככהו הדיוט וכולו של בוץ .

**לכאורה** כיצד לבש הכהן הגדול ביום הכפורים לעבודת תמיד של שחר ובין הערביים בגדי זהב, וכן כלי הזהב שמשמשים בהם ביום הכפורים כמו

מחתה בזיכין וכף . **הרי אין קטיגור נעשה סניגור?**

הכלים עצמם לא היו מכפרים ולכן לא שייך בהם קטיגור , אבל הבגדים היו מכפרים וממילא היו נהפכים מסניגור לקטיגור . בעבודת השחר לא חוששים

אפילו שהם של זהב משום שכל השנה עבד בהם לפיכך גם עתה . (מושב זקנים)

איתא בזוהר – שלשלת היתה קשורה ברגלי הכהן כשנכנס לקודש הקדשים . עשויה מזהב . ויש לומר שחבל דק ברגלו אינו חשוב לבוש , א"נ דרך בזיון

הוא לו . (ויקרא אברהם) . א"נ כיון שלא נעשה עבודת היום בשרשרת זו לא אומרים אין קטגור נעשה סניגור . (משנת יעקב)

**טעמים נוספים מדוע אין הכהן הגדול משמש בבגדי זהב ביום הכיפורים**

הדין הוא שבגדי הכהונה שהיו עובדים בהם באותו יום נגנזים , ואי אפשר לעבוד בהם עבודה אחרת , ואם היו עשויים זהב היה הדבר גורם הפסד גדול

לישראל , והתורה חסה על ממונם של ישראל , לכן ציוה הקב"ה ללבוש בגדי לבן . (משך חכמה)

טעם נוסף – כל עבודת הכהן הגדול ביום הכפורים צריכה להיעשות בשברון לב והכנעה גדולה , ולכן ציווה הקב"ה ללבוש בגדי לבן כדי שלא יבוא הכהן

הגדול לידי גאווה שכן דרך הלוכש בגדי זהב לבוא לידי גאווה .

איתא בירושלמי (יומא ז ג) כשם שמשרתים לפני הקב"ה למעלה בבגדי לבן – כך למטה בקודש הקדשים הכהן הגדול ילבש בגדי לבן .

**פי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל הטאתיכם לפני י-הוה תטהרו. (טז ל)**

באיזה ימים בשבוע לא יכול לחול יום הכפורים .

איתא במשנה (כלים ז יד) **יש כמה שנברא ביום הראשון טומאה** , יש דברים שנבראו ביום ראשון שהעושה כלי מהם יש בהם טומאה, כגון

הארץ שנבראת ביום ראשון, וכלי חרס הנעשים ממנה טמאים: **בשני אין בו טומאה** - שבו נברא רקיע ואין בו טומאה:

**בשלישי** - נבראו אילנות, וכלי עץ הנעשים מהם מקבלים טומאה: **ברביעי** - נתלו המאורות, ואין בהם טומאה:

**בחמישי** - עופות ודגים, ואם עשה מהן כלים אין מקבלים טומאה: **חוי' מנחה העזו** - כנף העזויה. דרבנן גזרו טומאה בכלים הנעשים ממנה דאתי

לאחלופי בשאר כלים: **וביצה הנעמית המצופה** - בת היענה מתרגמינן נעמיתא. ורבנן גזרו טומאה בביצתה כשהיא מצופה , כיון דבלא ציפוי נמי

עומדת. אבל בשאר ביצים, אפילו במצופה לא גזרו, כיון דבאינה מצופה לא קיימא כלל:

**כל שנברא ביום הששי טמא** - חיות ובהמות ושרצים ואדם. אם עשה כלים מעצמותיהן או מעורותיהן, מקבלים טומאה . (פירוש ברטנורא)

הימים שאין בהם כמה שנברא טומאה , הם : שני , רביעי , חמישי ושבת קודש, אלו הימים היחידים בהם יכול לחול יום הכפורים.

**בימים ראשון , שלישי ושישי לא יכול לחול יום הכפורים** . (שו"ת מים חיים)

דְּבַר אֵל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים קִדְשִׁים תִּהְיוּ כִּי קִדּוֹשׁ אֲנִי יְ-הוָה אֱלֹהֵיכֶם. (יט ב)

פרש"י - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלוין בה , שהם רוב עיקרי התורה .

ואף על פי שכל פרשיות התורה לא נאמרו בהקהל אלא היתה נכנסת כת אחת ושומעת ויוצאת ונכנסת כת אחרת , כאן ציווה לכנס את כולם.

**בפרשת קדושים כלולים כל עשרת הדברות**

כגד הדיבר הראשון **אֲנֹכִי יְ-הוָה אֱלֹהֵי אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּתַי עֲבָדִים נֹאמַר כֹּאן אֲנִי יְ-הוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**

כנגד הדיבר השני **לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי נֹאמַר כֹּאן וְאֵלֵהֶי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם**

כנגד הדיבר השלישי **לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְ-הוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁוָא נֹאמַר כֹּאן וְלֹא תִשָּׁבַעוּ בְשֵׁמִי לְשָׁקֶר**

כנגד הדיבר הרביעי **זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ נֹאמַר כֹּאן וְאֵת שַׁבְּתֵי תִשְׁמְרוּ**

כנגד הדיבר החמישי **כַּפֹּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ נֹאמַר כֹּאן אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ**

כנגד הדיבר השישי **לֹא תִרְצַח נֹאמַר כֹּאן לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ**

כגד הדיבר השביעי **לֹא תִנָּאֵף נֹאמַר כֹּאן מוֹת יוֹמַת הַנָּאֵף וְהַנָּאֵפֶת**

כנגד הדיבר השמיני **לֹא תִגְנֹב נֹאמַר כֹּאן לֹא תִגְנֹבוּ**

כנגד הדיבר התשיעי **לֹא-תַעֲנֶה בְרֵעֶךָ עַד שִׁקֵּר נֹאמַר כֹּאן לֹא תִלָּךְ רַכִּיל בְּעַמֶּיךָ**

כנגד הדיבר העשירי **לֹא-תַחַמְדּ נֹאמַר כֹּאן וְאֶהְבֶּת לְרֵעֶךָ פְּמוֹךְ .**

ומאחר ועשרת הדיברות נאמרו בלשון יחיד והיה מקום לטעון כי לא ציווה אלא למשה רבינו לכן חזר ואמרם בלשון רבים ובהקהל . (מדרש רבה)

תנו רבנן (ויקרא יא מד) **וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיָּיתֶם קְדוֹשִׁים** אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה , מלמטה מקדשין אותו מלמעלה , בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא. (יומא לט .)

## שאלות

- א. הראשון שלבש בגדי כהונה .
- א. כלי שיר הכי ישן שהיה בבית המקדש .
- ב. עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. (משנה יומא ח ט)
- ג. **וּבְקִצְרְכֶם אֶת קִצְרֵי אֲרָצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵה לְקִצְרֵי וּלְקִצְרֵי קִצְרֵי לֹא תִלְקֹט.** (יט ט) פרש"י - שיניח פאה בסוף שדהו. מה הטעם שחייב להניח בסוף השדה חתיכה בלי לקצרו בשביל העניים ולא היכן שיחפוץ .
- ד. **וְנָתַן אֶת הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי יְ-הוָה** (טו יב) איתא במשנה (יומא יח :) : **מְסֻרוֹהוּ זְקָנֵי בֵּית דִּין לְזִקְנֵי כְּהוֹנֵה וְהַעֲלוּהוּ בֵּית אֲבָטִינָס, וְהִשְׁבִּיעוּהוּ, וְנִפְטְרוּ וְהִלְכוּ לָהֶם. וְאָמְרוּ לוֹ: אִישִׁי פֶּהַן גְּדוֹל אָנּוּ שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין, וְאֵתָהּ שְׁלוּחֵנוּ וְשָׁלִיחַ בֵּית דִּין. מִשְׁבִּיעִין אָנּוּ עֲלֶיךָ כְּמִי שֶׁשָּׁכַן שָׁמּוֹ בְּבֵּית הַזֶּה שְׁלֹא תִשָּׁנֶה דְבָר מִכָּל מַה שֶׁאֲמַרְנוּ לָךְ. הוּא פּוֹרֵשׁ וּבּוֹכָה, וְהוּא פּוֹרֵשִׁין וּבּוֹכִין. פרש"י - שלא יהא צדוקי לתקן מבחוץ ולהכניס בפנים .**
- ה. **לכאורה** מה התועלת שבשבעה זו הרי לשיטת הצדוקים השבועה הינה בגדר של לבטל את המצוה שאינה חלה כלל ואין הנשבע חייב לקיימה. **פי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו.** (כ ט) פרש"י - לרבות אחר מיתה .
- ו. מה הטעם שחמור יותר מקלל ממכה , שהמקלל חייב אף לאחזר מיתה ולא המכה .
- ו. ראיה בפרשה (אחרי מות) שכפירתו של הכהן הגדול קודמת לכפרת ביתו , וכפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים , וכפרת אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל .
- ז. מה הטעם למנהג ישראל לומר את הווידויים ביום הכיפורים אשמנו ועל חטא שחטאנו בניגון מיוחד של שמחה , ולא בניגון קינה .
- ח. **מִפְּנֵי שִׁיבָה תְּקוּם וְהִדְרָת פְּנֵי זָקֵן** (יט לב) פרש"י - אין זקן אלא שקנה חכמה. מי אינו צריך לעמוד מפני תלמיד חכם ולא מפני נשיא.
- ט. כתב הרמב"ם : (ה' תשובה א ב ) שיעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה, הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון, בין שעבר בשגגה, בין שהודע לו, בין שלא הודע לו, הכל מתכפר בשעיר המשתלח. והוא שעשה תשובה. אבל אם לא עשה תשובה, אין השעיר מכפר לו אלא על [עבירות] הקלות. אם כבר התכפר מדוע היה צריך גם שעיר לה' שהוא קרבן חטאת , ולמה צריך גם פר חטאת .
- י. **וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֲתִי הַמְדַבְּרָה.** (טז כא) איתא בחז"ל (יומא טו:) **עֲתִי** שיהיה מזומן **עֲתִי** אף בשבת **עֲתִי** אף בטומאה. מה המרחק אותו עושה האיש העיתי מירושלים ועד הצוק ביום הכיפורים . ואיך יצאו מחוץ לתחום שבת .
- כ. אדם אחד שחט מחוץ לעזרה ובא חברו והקטיר את האיברים מחוץ לעזרה , מה דינם ?
- כ. באיזה יום לא אומרים אשרי בתפילת מנחה , ומדוע . (לחלק מהמנהגים)
- ל. ראיה בפרשה (קדושים) שהמוכר נקרא דיין .
- ל. בפרשת קדושים המקור לאיסור לשון הרע מן התורה .
- מ. **לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם** (יט כו) איתא בגמרא (ברכות י:) **מֵאֵי דְקָתִיב 'לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם' — לֹא תֹאכְלוּ קוֹדֵם שֶׁתִּתְפַּלְלוּ עַל דַּמְכֶם.** כמה ברכות אדם מברך בבוקר מרגע שנוטל ידיים בבוקר ועד שאוכל פת שחרית (כולל בתפילה).
- מ. ראיה בפרשה (קדושים) **שֹׁלֵא יִדְבַר אֶחָד בְּפִהוּ וְאֶחָד בְּלִבּוֹ.** כלומר, שאסור לאדם שיבטיח ובאותה שעה יתכוון בלבו שלא לקיים.
- נ. ביטוי המתאר אדם המקפיד לכאורה על קיום מצוות התורה , אך התנהלותו סותרת את רוח התורה וחז"ל זורה לכוונתם.
- ס. **בְּצִדְקָתְךָ תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ.** (יט טו) כתב הטור (ח"מ סימן ה') אין יושבין בדין סמוך למנחה גדולה וכו' אבל אם התחילו סמוך למנחה קטנה, דהיינו מתחילת שעה עשירית, מפסיקין. מדוע מפסיקים הרי הוי מצווה והעוסק במצווה פטור מן המצווה.
- ע. על מי נאמר שכשנעלה העזרה בערב פסח היתה מלאה מישראל שבאו לשחוט את פסחיהם והיו נכנסים בשלוש כתות לעזרה , לא היה נמצא בכל העזרה אדם שהוא גדול בחכמה וביראת חטא כמותו .
- פ. **חִידָה בְּפִרְשֵׁת אַחֲרֵי מוֹת מֵהָאֲבָן עֲזָרָא** - ואם יכולת להבין הסוד שהוא אחר מלת עזאזל תדע סודו וסודו שמו כי יש לו חברים במקרא ואני אגלה לך קצת הסוד ברמז בהיותך בן שלשים ושלש תדענו.
- צ. איתא בגמרא - **דִּתְנּוּ רַבָּנִין: קִדְשׁ הַלְוִיִּים לִי-הִנֵּה** (ויקרא יט כד) מְלַמֵּד שֶׁשְׂעוֹנִים בְּרָכָה לִפְנֵיהֶם וְלֹאֲחֵרֵיהֶם. מִכָּאן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֶסוּר לְאָדָם שֶׁיִּטְעוּם פְּלוּם קוֹדֵם שֶׁיִּבְרָךְ. ברמב"ם (תחילת הלכות ברכות) מובא שאת נוסח כל הברכות תיקנו עזרא ובית דינו, עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ותיקנו נוסח אחיד. למה בדורות הראשונים לא ברכו על האוכל. (חוץ מברכת המזון)
- ק. **וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּבֵאוֹ לְכַפֵּר בְּקִדְשׁ עַד צֹאֲתוֹ** (טז יז) איתא בחז"ל (ירושלמי יומא פרק א , ויקרא רבה פרק כא) : אפילו אותן שכתוב בהן (יחזקאל א י) **וְדַמִּיּוֹת פְּנִיָהֶם פְּנֵי אָדָם,** לא יהיו באהל מועד. איתא בירושלמי (יומא פרק ה הלכה ב) ארבעים שנה שימש שמעון הצדיק את ישראל בכהונה גדולה ובשנה האחרונה אמר להן בשנה הזאת אני מת. אמרו לו מהיכן אתה יודע אמר להן כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קודש הקדשים היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויוצא עמי ובשנה הזו נכנס עמי ולא יצא עמי. מכיון שאין מלאך רשאי להיות שם בשעת ההקטרה מי היה אותו זקן שהיה עמו שם ?
- ר. **וְכִי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם פֶּלַעַץ מֵאֶקֶל וְעַרְלֶתֶם עַרְלָתוֹ אֶת פְּרִיֹו שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עַרְלִים לֹא יֵאָכֵל.** (יט כג) על רבי שמעון בר יוחאי מסופר שבשעה שהתחבאו במערה התרחש להם נס ונברא להם עץ חרוב ומעיין מים. (שבת לג:) כיצד אכלו מפירות העץ שהיה ערלה ואע"פ דודאי היה "פיקוח נפש", מ"מ דוחק לומר שנעשה להם "נס" כזה שמדינא אסור באכילה ורק משום דכ' "וחי בהם" ולא שימות בהם הותר להם לאוכלו.
- ש. **וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים וְהִעֲמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְ-הוָה פֶּתַח אֵהָל מוֹעֵד.** (יז טז) מדוע נאמר **וְלָקַח** בלשון יחיד , וכן מלת **שְׁנֵי** מיותרת שהרי מיעוט רבים שניים .
- ש. **וַיִּדְבַּר יְ-הוָה אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי יְ-הוָה וַיִּמָּתוּ.** (יז טז) איתא במדרש : כיון שראה איוב מיתת שני בני אהרון אמר : **אֵף לֹזְאֵת יִתְרָד לְבִי וַיִּתֵּר מִמְקוֹמוֹ.** (איוב לו א) מדוע נבהל איוב כשראה מיתת שני בני אהרון .
- ת. על מי נאמר הפסוק : **וְטוֹב לֹא יִהְיֶה לְרִשְׁעֵי וְלֹא יִאָרֶיךָ יָמִים כַּכָּל אֲשֶׁר אֵינְנוּ יָרֵא מִלְּפָנָי אֶל-לֵהִיִּם.** (קהלת ח יג) , שאם אינו נעמד בפני רבו נקרא רשע ואינו מאריך ימים ותלמודו משתכח .

## תשובות

- א. אדם הראשון . איתא במדרש - כך שנו רבותינו, עד שלא הוקם המשכן היו הבהמות כשרות, והעבודה תלויה בבכורות, אדם הראשון שהיה בכור לעולם, לבש תחילה בגדי כהונה, שנאמר: **וַיַּעַשׂ יְ-הוָה אֶ-לֵהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוּת עוֹר וַיַּלְבָּשֵׂם**. (בראשית ג כא), וכתוב **כְּתָנוּת בַּד קִדְשׁ יִלְבַּשׁ**. (ויקרא טז ד) (אגדת בראשית מג)
- א. אבוב מימי משה רבינו – איתא בגמרא: (ערכין י:): אבוב היה במקדש, חלק היה, דק היה בדפנותיו, של קנה היה, ומימות משה רבינו היה. צוה המלך וציפוהו זהב, ולא היה קולו ערב, נטלו את צפוי ויהיה קולו ערב כמות שהיה. וכן צלצול (מצלתיים) היה במקדש, של נחושת היה, והיה קולו ערב, ונפגם, ושלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותקנוהו, ולא היה קולו ערב, נטלו את תיקונו והיה קולו ערב כמות שהיה קודם שתיקנוהו.
- ב. בית המקדש – בזמן שהיה קיים היו הקרבנות מכפרים על עבירות שבן אדם למקום ומקרבים את הלבבות של עם ישראל זה לזה והיו משלימים ביניהם, ולא היו צריכים לבקש סליחה זה מזה. ורק כשחרב הבית - **דָּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: מַפְלַח חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְ-הוָה תִּשְׁקְרוּ** (ויקרא טז ל) **עֲבִירוֹת שֶׁבִּין אָדָם לְמָקוֹם — יוֹם הַפְּפוּרִים מְכַפֵּר. עֲבִירוֹת שֶׁבִּין אָדָם לְחֵבְרוֹ — אֵין יוֹם הַפְּפוּרִים מְכַפֵּר עַד שְׁיַרְצֶה אֶת חֵבְרוֹ.** (יזמא פה:) (ח"ת"ס)
- ג. גזל שאר העניים – חוששים שמא יראה בעל השדה שעה שבה אין עניים באים ויזמין את קרוביו לכוא ללקוט במקום שהניח מלקצור, לכך חייבו חכמים להשאיר בסוף פאה כדי שידעו העניים מתי גומר לקצור שמשערים לפי גודל השדה ובאים כולם ולוקטים.
- טעמים נוספים** - כדי שלא יתבטלו העניים ממלאכתם לפי שאינם יודעים מיקום הפאה וימתינו מתחילת הקציר ועד סופה. משום מראית העין – שמא יאמרו העוברים ושבים שלא הניח פאה מאחר ואינם יודעים את מיקומה וכדי שלא יחשדו בו. מפני הרמאים – שמא יטעו את הבריות ויאמרו שכבר הניחו פאה. (תו"כ)
- ד. דרשת חז"ל היא מהפסוק **לְהִרְעוֹ אוֹ לְהִיטִיב** (ויקרא ה ד) מה הטבה רשות אף הרעה רשות, יצא נשבע לבטל את המצווה (שבועות כז). כיון שגם את דרשת חז"ל זו אין הצדוקים מקבלים, יהיה עליו הכרח לקיים את השבועה. (תשובות החת"ס או"ח סימן קע"ו) א"נ מכיון בנוסח השבועה הינה 'שלא תשנה דבר' הרי נכללים בו דברים רבים שהשבועה חלה עליהם, ומתוך כך חלה גם על שאר הדברים. (מהר"ץ חיות יומא יח:)
- ה. היזק לנשמה – יש למקלל אף לאחר מיתה ואילו במכה חייב משום חבורה ולאחר מיתה לא שייך חבורה. (ספר החינוך סי' ר"ס)
- ו. **וְכַפֵּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדוֹ בֵּיתוֹ וּבַעֲדוֹ כָּל קָהֵל יִשְׂרָאֵל**. (טז ז) ללמד שכפרתו קודמת לכפרת ביתו, כפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים, כפרת אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל. (יזמא מד.)
- ז. זדונות נהפכות לזכויות – כתב התפארת ישראל (משנה טענית פ"ד מ"ח) ונ"ל דמה"ט נמי מנהג ישראל לשיר את האשמנו ביו"כ והרי קינה מבעי ליה. אמנם הוא לרמז שכולם נהפכו לזכויות, וראוי לשורר עליהם כעל זכויות. א"נ שמחה של מצוה היא לפי שהיודי ביוהכ"פ היא מצות עשה (שיר מעור)
- ח. **חַתָּן** – ר"ת ח'ורין, ת'למיד חכם, ג'שיא – מלמד שנעשה החתן חורין ממלאך המוות ואינו צריך לעמוד מפני תלמיד חכם ולא מפני נשיא. (תשב"ץ קטן סימן תסז)
- ט. טומאת המקדש וקדשיו - היא מצוות לא תעשה לפיה אסור לאדם טמא להיכנס למקדש או לאכול בשר קורבן. והוא יוצא מן הכלל ואינו מתכפר בשעיר המשתלח לכל העם, הפר מכפר על טומאת מקדש וקדשיו של הכהנים, ולא מתכפר בשעיר לה' לפי שעוון זה גדול יותר אצלם.
- י. י"ב מיל – במדבר היו ענני הכבוד מקיפים אותם והרי זה כמחיצה בידי אדם. ואיסור תחומין הינו מדרבנן, ועל זה לא גזרו. (ראש אריה ח"א ס"ט)
- כ. כרת בידי שמים - לשניהם. אף על פי ששחט הראשון בחוץ ופסל את הקרבן הוה אמינא אם היה מקריב אחר שחיטת פסול אינו עובר עליו דכבר פסלהו הראשון. קמ"ל ששניהם בכרת. (ויקרא יז ח – שפתי חכמים)
- כ. כפורים. לפי שבשאר שבתות כשאדם בא מביתו למנחה, ועומד לפני ספר תורה, תקנו לומר "תהילה לדוד" וסדר קדושה, אבל ביום הכפורים הוא בבית כנסת כל היום ולכן כשירוד ממוסף אוחו ספר תורה ודיו. (אוצר טעמי המנהגים)
- ל. **לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפַּחַת** (ט לה) מלמד שהמוכר נקרא דיין, שאם שיקר במידה נקרא עוול שנוי ומשוקץ חרם ותועבה (תו"כ)
- ל. **לֹא תִלַּךְ רַכִּיל בְּעַמִּיךָ** (ט טז) שלא תהיה כרוכל שהוא מטעים דברים והולך. (מדרש ספרא)
- מ. מ"ט ברכות – נטילת ידיים לתפילה, מ"ו ברכות בתפילת השחר, נטילת ידיים לאכילה וברכת המוציא. והוא רמז במילה **הַדָּם = מ"ט**. וכן לא תאכלו בלא תלמוד תורה הנדרשת במ"ט פנים טהור ובמ"ט פנים טמא (תנחומא במדבר י) לכך תיקנו לומר בתפילת שחרית תורה משנה וגמרא. (רבינו אפרים)
- מ. **מֵאֲזַי צִדָּה אֲבִי צִדָּה אֵיפֶת צִדָּה וְהָיָה צִדָּה יִהְיֶה לָכֶם** (יט לו) והלא "היין" בכלל איפה היה, ומדוע יש לומר גם "איפת צדק" (שם) וגם "היין צדק"? אלא לומר לך: שיהא הן שלך צדק, ולאן שלך צדק. (ב"מ מט.)
- נ. נבל ברשות התורה.
- ס. ספק מצוה הוא – לפי שאין לנו עתה מי שיכול לדון דין אמת ואם כן אין זה בגדר העוסק במצווה פטור מן המצווה, ולא מצאנו שהעוסק בספק מצווה פטור ממצווה ודאית. (האדר"ת)
- ע. עקביא בן מהללאל. (משנה עדויות ה-ו)
- פ. פסוק השלושים ושלושה בפרשה: **וְלֹא יִנְבְּחוּ עוֹד אֶת זְבַחֵיהֶם לְשַׁעֲרֵם אֲשֶׁר הֵם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם** (ויקרא יז ז) זה עשו שנאמר (בראשית כז יא) **הֵן עָשׂוּ אֲחֵי אִישׁ שַׁעַר** (ויקרא טז כב) **אֶת כָּל עֹנֹתֵם עֹנוֹת תֵּם** שנאמר **וַיַּעֲקֹב אִישׁ תֵּם** (שם כה כז) ומפורש מזה בפרקי רבי אליעזר הגדול (פרק מו) לפיכך היו נותנין לו לסמאל שוחד ביום הכפורים שלא לבטל את קרבנם שנאמר **גֹּרֵל אֶחָד לִי-הוּא וְגֹרֵל אֶחָד לְעֹזָאֵל**. (ויקרא טז ח) גורלו של הקב"ה לקרבן עולה וגורלו של עזאזל שעיר החטאת וכל עונותיהם של ישראל עליו. (רמב"ן ויקרא יז ז).
- צ. צדיקים היו וידעו לתקן את המאכלים על ידי מחשבת לבם, לפיכך אין הם מועלים. (החיד"א)
- ק. קב"ה בכבודו ובעצמו. (שם)
- ר. רשות הרבים הוא פטור מערלה. ואיתא בירושלמי (פ"א ה"ב ד"ג): הנוטע לרבים חייב בערלה עלה מאליו פטור מערלה. והיינו ברה"ר. א"נ לפי שהוא מקום טרשים (יער) ואינו במקום ישוב לפיכך פטור (רמב"ם פ"ו ה"ו). וכו' אם גדל מעצמו במקום סלעים פטור.
- ש. שווים היו השעירים במראה ובקומה ובדמים ובלקוחתן כאחד. (יזמא סב – פענח רזא) משנה - **מִצְוַתָּה לְכַתְּחִילָה שִׁיחֵיו שְׁנֵיהֶן שׁוֹיִן בְּמִרְאָה** בצבעם ובקומה בגודל ובדמים – במהיר ובלקוחתן כאחד שיקנו את שניהם יחד.
- ש. שתיקת אביהוא לדברי נדב שאמר – אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור. אמר להם הקב"ה נראה מי קובר את מי. (סנהדרין נב.) כשראה איוב שגם אביהוא נענש במיתה כמו נדב אע"פ ששתק נבהל. מכיון שאמרו חז"ל (סוטה יא): שלושה היו באותה עצה של: **כָּל הַבּוֹ הַלּוֹד הַיָּאֵרָה תִּשְׁלִיכֶוּהוּ** (שמות א כב) בלעם שייעץ נהרג, איוב ששתק נדון בייסורים, יתרו שברח זכו בניו לשבת בלשכת הגזית. סבר איוב שעל שתיקתו לא חייב לפיכך נבהל. (נחל קדומים)
- ת. תלמיד חכם. (קדושין ג:)

## מקורות / חידודן

י. לדעת הרמב"ם והסמ"ג, יסוד איסור תחומין מן התורה, אלא שהאיסור מהתורה הוא שלא יצא אדם מחוץ למקום שביתתו יותר משנים עשר מיל (24,000 אמה), שהם קרוב לאחד עשר ק"מ (10,944 מטר), כשיעור מחנה ישראל במדבר, שנאמר (שמות טז, כט): **שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוּי, אֵל יְצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי**. ולדעת הרמב"ן, הרא"ש, הרשב"א ורוב הראשונים, פסוק זה נאמר על איסור טלטול ברשות הרבים, אבל איסור תחומין, גם מעבר לשנים עשר מיל, הינו מדברי חכמים.

מ. **לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם**. קשה היכא רמיזא התפילה בפסוק זה, ונראה לי בס"ד על פי מ"ש במגילה דף ל"ב **נָאָת כָּל בֵּית גְּדוֹל שְׁרָף בְּאֵשׁ** מקום שמגדלים בו תפילה, דכתיב (מ"ב ח' ד') **אֵת כָּל הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים עֵינָן שָׁם**, ובוהו פרשתי בס"ד רמז הכתוב (דברים לב, ג') **פִּי שָׁם הָ אָקְרָא הָבו גְּדֹל לְאֱלֹהֵינוּ**, פירוש שם המפורש אקרא, הָבו גְּדֹל זו תפילה לְאֱלֹהֵינוּ, כי אז הוא עת רצון בהזכרת שם מפורש, נמצא לשון גדל יתפרש על תפילה, והנה קודם אותיות **הדם** יש אותיות **גדל** שהוא לשון תפילה, ולזה אמר (ויקרא יט, כו) **לא תאכלו על הדם**, רצונו לומר לא תאכלו קודם התפילה, שהיא רמוזה באותיות שהם על אותיות הדם.

או **ויבן** בס"ד על פי מ"ש הרב חיד"א ז"ל בד"ל האוכל מאכל הרבה גורם דאות וא"ו של **ושט** מתארך להיות נו"ן פשוטה, ואז ושט נעשה **שטן**, עיין שם, והנה בין מספר **ושט** [315] ובין מספר **שטן** [359] יש מספר **דם** [44], כי הוא"ו נוסף מספר דם ונעשה נו"ן, ואם רבוי אכילה גורם לעשות הוא"ו אות נו"ן, כל שכן שגורם קדימת האכילה לתפילה שהוא דבר אסור, שיתארך הוא"ו ויהיה נו"ן, ולזה אמר לא תאכלו על הדם, רצונו לומר לא תאכלו קודם תפילה שבזה אתם מוסיפים על וא"ו דושט מספר **דם**.

נ. **קדושים תהיו פי קדוש אני ה' - להיכם**. (יט ב) והעניין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים אסורים, והתירה הביאה איש באשתו ואכילת בשר ויין, אם כן ימצא בעל התאוה מקום להיות שטוף בזימת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין ובזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה - והנה יהיה זה **נבל ברשות התורה**. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצווה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המתרות... רמב"ן ויקרא יט ב

פ. **כשתגיע לשלשים ושלוש תדענו** וה"פ כשתגיע לגל עד שעולה בגי' ל"ג תמצא לו דומה שאותה תיבה מתחלקת לשנים כלומר גל עד בד דהכא נמי תחלק האי תיבה לשנים לעז אול וזהו שיער המשתלח שהולך לעז לצוק ההר שהוא עז הולך מתרגמין אול. דעת זקנים ויקרא טז ח **המפרשים דברו הרבה בענין הסוד שכתב הרב** בהיותך בן שלשים ושלוש תדענו ולדעתי נראה הרמז קאי על בלעם שחי ל"ג שנים כמבואר בחלק כי מצאו כן בפנקס של בלעם וסמכוה אקרא הרשעים לא יחצו ימיהם וזה שמרמזו הסוד בתיבה שאחריה המדברה כי גם בלעם שת אל המדבר פניו. ועיין ביומא פרק ו' תנא דבי רבי ישמעאל עזאזל שמכפר על עון עזאזל ועזאל. ומצאתי במדרש אבכיר הובא בילקוט בראשית שאלו תלמידיו את יוסף מה עזאזל וכו' ומסיים שם ולכך היו ישראל מקריבים קרבנות ביום הכפורים אחד לה' ואחד לעזאזל שיכפר על עונותיהם של ישראל ביום הכפורים והוא עזאזל שבתורה עכ"ל המדרש. וידוע שבלעם למד קסם מן עזאל ושפיר רמז הרב בצחות לשונו כדאמרן. גם אפשר לומר בדרך אחר לפי המבואר דברי הרב פרשת ויגש נפש בניו ובנותיו שלשים ושלוש והם היו רק שנים ושלושים נפש ויעקב משלים לשלושים ושלוש וזה שמרמז הרב על יעקב ששלח דורן לעשו וגם אנהנו שולחים מנחה לזכרון ולעורר שלא יקטרג שרו של עשו על בני יעקב ומרומז בתיבת שיער על שר עשו היושב בשעיר גם מעורר לזכור כניעתו של יעקב בהוליו מנחה לאחיו. גם מרמז על הברכה שקבל יעקב מאביו במטעמים גם מעורר רשעת עשו בשביל מנחה קטנה נזיד עששים בזה הבכורה וזה רמז ושעיר על רעהו יקרא וזה מרומז בתיבה שלפני עזאזל הוא שעיר שיש לו חברים במקרא הוראת כבשים וגדיים קטנים והוראת הר שיעיר והראת איש שעיר וכלהו שייכי הכא ואתה הקורא אם תראה דברי המפרשים אז תבחר כי דברי נותים לפשט ואפשר לפרש כוונת הרב שתדע סודו לכשיבנה ירושלים ועיין בפסוק והצלעות צלע על צלע שלש ושלושים פעמים ועיין מימרא דר' לוי א"ר פפי בבא בתרא ע"ה ועוד תראה ספרי חן ונפקחו עיניך: אבי עזר שם

ת. **כל תלמיד חכם שאין עומד מפני רבו, נקרא רשע ואינו מאריץ ימים ותלמידו מושפח** (קהלת ח, יג). הא דנענש בשתים אלו כי בתורה כתיב (משלי ג, טז) **אָרְךָ יָמִים בְּיָמֶיךָ בְּשִׂמְאוֹלָה עֲשֶׂר וְכַבֹּד** לכן זה שלא נהג כבוד ברבו נמצא זלזל בכבוד התורה לכך לוקה בימין שמשם אורך ימים ולוקה בשמאל שמשם הכבוד כי על ידי ששוכח תלמודו מתבזה בעיני העולם יותר דאותו שלא למד מעיקרא הוא טוב ממנו כי זה אינו ניכר חסרונו וזה ניכר כי להיותו תחלה בעל תלמוד יבואו העולם לשאול ממנו דבר הלכה וכאשר לא ידע להשיב מתבזה מה שאין כן חכם מחריש חכם יחשב אבל זה אי אפשר לו להחריש ומוכרח שישב בטענות ויתבזה בר מינן. בן יהודע שם

**שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת**

התשובות אינם להלכה למעשה

**לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל**

לקבלת העלון במייל נא לפנות לכתובת [ramnadlan018@gmail.com](mailto:ramnadlan018@gmail.com)

הערות והארות יתקבלו בברכה